

Ordekvilibrist vägrar ser bakåt

av Anders Hansson

Är det inte Hasse Alfredson som sitter där borta? Jodå, han rör på sig, pratar och skojar. Lika levande som så många av hans figurer och skämt är i det svenska folkets medvetande. Billetten, Råååger Måååre, blommig falukorv med mera, med mera.

AB Svenska Ord är på något sätt ständigt aktuella, trots att det nu är tjugo år sedan bolaget upplöstes. Det var nämligen en överenskommelse mellan Hasse och Tage att så skulle ske om någon av dem dog. Tage Danielsson gick bort i cancer 1985. Men folk har inte glömt. Flitigast på senare år att påminna oss om revyer och filmer är radiomännen Staffan Schöier och Stefan Wermelin. Först genom sin radioserie *The Svenska Ord Story* och nu med en praktfull bok: *Hasse & Tage. Svenska Ord & co. Saga & sanning*.

- Att ha med mig i det här sammanhanget, det är som om Ernst Brunner skulle släpa med sig Karl XII:s lik, skojar Hasse Alfredson där han sitter tillsammans med Schöier och Wermelin på bok- och biblioteksmässan i Göteborg. Han syftar på Brunners nyutkomna biografi om krigarkonungen. Själv är han inte odelat förtjust över den bok som handlar om honom och Tage, även om han tycker att författarna har gjort ett bra jobb.
- Det känns som om man lever i det förgångna och det har jag aldrig gjort, förklarar han. Jag säger som Strindberg: Stryk över och gå vidare. Strindberg var ju kul.

Nöjeslivets dominanter

Hans Alfredson och Tage Danielsson träffades på Sveriges Radio. De hade båda en bakgrund som studentspexare. Tage i Uppsala och Hasse i Lund. Redan från början var de kapabla att skriva odödliga nummer. Det finns väl knappast någon som inte kan sjunga med i refrängen till *Härjarevisan* från Lundaspexet *Djingis Khan*. Under sin tid som chef för radions underhållningsavdelning startade Tage *Sveriges melodiradio*, *Det ska vi fira* och det klassiska programmet *Sommar*. Bland de gemensamma produktionerna kan nämnas det smått galna *Mosebacke Monarki*.

Men SR såg helst inte att medarbetarna gjorde några utsvävningar och Hasse och Tage ville göra mycket mer än radio. Redan 1961 registrerades AB Svenska Ord. Men innan dess bidrog paret med nummer till bland annat Povel Ramels revyer. Till klassikerna från denna tid hör Martin Ljungs monolog *Fingal Olsson*, författad av Hasse och Tage, och sketchen *Guben i låddan* som Hasse gjorde tillsammans med just Martin Ljung.

AB Svenska Ord kom sedan att dominera svenskt nöjesliv under 60- och 70-talet. Succérevyerna radades upp efter varandra. *Gröna hund* och *Gula hund*. *Lådan* och *Glaset i örat*. *88-öresrevyn* och *Under dubbelgöken*. Dessutom gjorde de filmer, tillsammans och var för sig. Även här är klassikerna många: *Att angöra en brygga*, *Äppelkriget* och *Ägget är löst*, för att bara nämna några. Till dessa revyer och filmer lockade de stora delar av den svenska skådespelarelliten. Ingen sade nej till Hasse och Tage.

Växelbruk i skallen

Trots den höga produktionstakten gavs det tid åt egna projekt. Hasse har kallat det för "växelbruk i skallen". Det gick ut på att paret, förutom de gemensamma grejorna, varje år skulle göra något på egen hand. Ofta blev resultatet en bok, men Hasse tog också en del filmroller. Bland andra den som bonden Jonas Petter i Jan Troells filmer *Utvandrarna* och *Invandrarna*. I denna roll fick Hasse användning för sin talang att dra fräckisar. Något som han senare fulländade i de många ekivoka limerickar han skrev till revyn *Svea hund*.

De flesta tänker nog på Hasse Alfredson som en kul gubbe. Självt framhåller han gärna att han faktiskt gjort mycket som varit allvarligt också. Filmen *Den enfaldige mördaren* till exempel, där han själv spelar den genomonde fabriker Höglund och där Stellan Skarsgård gestaltar den harmynte "idioten" Sven. Att ständigt bli instoppad i ett fack känns tröttsamt för en man som Hasse Alfredson, som gjort allt från det svartaste svarta till flams och trams.

Nästan allt har dock haft en allvarlig grundton. Samhällsengagemanget lyste tydligt igenom i det mesta Hasse och Tage tog sig för. Det kunde röra sig om allt från åldringsvården (i monologen *Gamle man*) till den i slutet av 70-talet så omstridda kärnkraftsfrågan. I detta sammanhang är Tages monolog om sannolikhet ett fulländat exempel på hur man kan roa och säga något viktigt på samma gång. Den komponent som avgör om satir ska bli lyckad är, enligt Hasse Alfredson, just att det är roligt.

Barnbarn roar glömsk gubbe

Kanske finns det ändå ett namn som Hasse Alfredson förknippas särskilt starkt med: den brokiga och vidsträckt släkten Lindeman. Idén till dessa improvisationsnummer kom från Povel Ramel och gjordes först tillsammans med Lasse O'Månsson.

– Vi gjorde så här att vi hittade ett ämne i dagens tidningar och sedan hade jag ungefär en timme på mig att tänka, berättar Hasse. I början hade jag alltid samma slutkläm, det där med att jag hade knäppt ihop västen med gylfen. Ett misstag som den riksbekante frågesportsmästaren Ejnar Haglund lär ha gjort vid ett festligt besök i Lund.

– Lindeman-numren gick ut på att utnyttja sin rädsla, säger Hasse Alfredson. Det var ett slags konstigt samlag med publiken. De hjälpte till och skrattade åt en del ganska enfaldiga skämt.

Numera skrattar Hasse Alfredson mest åt sina barnbarn, åtta till antalet. Han berättar en historia om Anna, vid tillfället 3,5 år.

– Vi var på semester i Italien och jag skulle köra ner till stranden med en massa barn. Vägen var slingrig och jag körde fel och fick bland annat vända på en privat tomt. "Morfar, du kör mycket sämre än mormor. Från om med nu är jag bara hennes barnbarn." Fast vi har blivit vänner igen, skrattar han.

Det mesta av det han själv gjort har han glömt. Dessutom menar han att humor i de flesta fall är en färskvara.

– Aktualiteter upphör ju med tiden att vara aktuella, förklarar han.

Men vissa saker håller. Han tar de narrar som ofta förekommer i Shakespeares dramer som exempel.

– De flesta känns som fjantiga typer i rutiga kläder, men de ansågs säkert vara väldigt roliga på den tiden. Fast narren i *Kung Lear* håller än idag.

Predikade mot synden

Men andra vill minnas Svenska Ords produktioner. I Tomelilla, där många av filmerna spelades in, planeras det för ett museum. Tyvärr finns det inte så mycket kvar av kostymer och kulisser sedan bolagets filmgård såldes för ett antal år sedan.

– Jag har föreslagit att museet ska ligga i ett mycket litet hus intill stationen, berättar Hasse Alfredson. Det skulle bli världens minsta filmmuseum, men världens största Svenska Ord-museum.

Annars säger han att han inte bryr sig så mycket om hur eftervärlden ska minnas honom.

– Jag brukar säga att jag vill bli ihågkommen som världens bästa pelota-spelare. Men jag kan inte spela pelota och nu är jag för gammal för att lära mig.

Hasse Alfredson har nämligen hunnit bli 74 år och erkänner att han tycker att det är tråkigt att bli gammal. Rädd för att dö är han emellertid inte.

– Jag är inte rädd för det stora insomnandet, bara jag slipper att gå upp och pinka tre gånger varje natt, skojar han.

I ett klassiskt revynummer spelar Hasse en man som inte tror på Gud, utan på Robert Lind i Kramfors. Hur är det med den saken nu? Man brukar ju säga att när fan blir gammal blir han religiös. Hasse Alfredson skakar bestämt på huvudet.

– Nej, jag förlorade min tro när jag gick och blev konfirmerad. Fast en gång när jag var ungefär sju år så hade mina föräldrar fest och folk drack sprit och dansade tryckare och sånt. Då kom jag in i pyjamas och predikade för dem att de var syndiga.

Sammanfattande skrap på ytan

Den stora populariteten tycker han mest är kul. Den visar att det han gjort har gått bra. Däremot var Hasse och Tage tidigt ense om att hålla privatlivet utanför medierna. Att de blev igenkända var de gick var emellertid oundvikligt. Något som Hasses barn ofta tyckte var jobbigt.

– De gick gärna en fem sex steg bakom mig, berättar han.

Kändisskapet kunde också ta sig en del överraskande uttryck, som den gången i Kalmar när en överförfriskad herre kom fram och frågade:

– Är det inte du som är Hasse Alfredson?

– Jo.

– Äh, du bara skojar.

AB Svenska Ord må vara upplöst och Hasse Alfredsons minne vara dåligt. Men vad han och Tage Danielsson åstadkom är värt att komma ihåg, vilket blir lättare med Schöiers och Wermelins välgjorda och rikligt illustrerade bok. Dessutom finns allt Hasse&Tage-material kvar, prydligt arkiverat i Skrivstugan på Söder i Stockholm. Tack vare sekreteraren genom alla år, Mona Haskel.

– Det är fantastiskt, säger Stefan Wermelin. Frågar man lite försynt om man kanske kan få se manuset till *Fingal Olsson* så finns det maskinskrivet och insatt i en pärm.

Tack vare detta ordningssinne är manegen alltså krattad för nya Svenska Ord-forskare. Visserligen är Schöiers och Wermelins bok en alldeles strålande sammanfattning av en unik period i svenskt nöjesliv. Ändå känns det som om man bara skrapat på ytan. Här finns mycket att sätta tänderna i för framtida

underhållningshistoriker. Till dess kan vi fortsätta bläddra i denna bok och minnas alla allvarliga lustigheter och lustiga allvarsamheter signerade Hasse & Tage.